

Málráðið

Ársfrágreiðing 2015

Ársfrágreiðing 2015

Fororð

Virksemið í Málráðnum í 2015 hevur verið merkt av, at árliga játtanin var sera tepur, og tí bar bara til at halda seg til verandi virksemin á Málstovuni við máltænastu og at ritstjórna stavsetingarorðabók, og rúm var ikki fyri at taka onnur stig í arbeiðinum málinum at frama, eitt nú við at skipa fyri serstøkum tiltøkum ella átøkum. Regluligt fundarvirksemi var ein part av árinum, men út á árið mátti táttast í, tí tað vísti seg, at játtanin fór ikki at halda. Vit gjørdu tíðliga vart við hetta – ja longu í fíggarlógarruppskotinum fyri 2015, sum varð gjørt í 2014 – men ikki fyrr enn ímóti ársenda 2015 fekst eykajáttan, soleiðis at virksemin hjá Málráðnum kundi haldast í gongd.

Málráðið tók virknan lut í stóra móðurmálshaldinum, sum varð hildið 25. mars við drúgvvari skrá allan dagin og um kvøldið við. Evnið seinnapartin var *Føroyskt og talgildi heimurin*, og hetta er avgjørt eitt øki, sum Málráðið metir hava sera stóran týdning í støðuga arbeiðinum at tryggja støðuna hjá føroyskum í framtíðini, tí at tað er á teimum talgildu og elektronisku pallunum, at málsliga samskiptið meira og meira fer fram. Tí eigur so nógv sum gjørligt at gerast fyri at lata føroyskt vera ein valmøguleika á hesum økinum, eitt nú í hjálparamboðum av ymsum slag, forritum og spølum. Málráðið kennir ábyrgd fyri hesum og er sinnað at vera við í hesum arbeiði, men tað krevur aðra arbeiðsliga og peningaliga orku enn hana, ið Málráðið einsamalt ræður yvir í løtuni.

Á skrivstovuni hjá Málráðnum hevur stór orka enn sum áður verið lögð í at veita so góða máltænastu sum gjørligt, og samstundis hevur arbeiðið við at evna til stavsetingarorðabók miðvíst hildið fram.

Málslig ráð og málslig upplýsing hava støðugt verið lögð fram á heimasíðu Málráðsins, og einstakar ferðir hevur umboð fyri Málráðið verið í máltátti í kringvarpinum.

Á heysti 2014 flutti Málráðið í egin høli. Málstovan, sum er umsitingin hjá Málráðnum, húsast nú í húsinum handan Á 5 í Tórshavn og hevur funnið seg væl til rættis til sítt virksemin. Rúm er eisini fyri, at fundir kunnu haldast á staðnum.

Hetta er triðja ársfrágreiðing, ið Málráðið letur úr hondum síðan stovnanina 1. januar 2013. Ársfrágreiðingarnar eru at finna á heimasíðu okkara www.malrad.fo.

Málráðið, oktober 2016

Zakaris Svabo Hansen, formaður

Innihald

Fororð	2
Innihald	3
Arbeiðssetningur	4
Málráðið	5
Limir í Málráðnum	5
Starvsnevnd	6
Starvsfólk	6
Fundir í Málráðnum	7
Fundir í starvsnevndini	7
Samstarv	8
Kunning og ráðgeving	9
Spurningar og svar	9
Dømi um nýggj orð í 2015	9
Heimasíðan	9
Frá Málstovuni	10
Stavsetingarorðabók	11
Málráðið í miðlunum	12
Hendingar í 2015	13
Skert fundarvirksemi	13
Móðurmálsdagurin 2015	13
<i>Vælkommurøða hjá formanninum</i>	13
<i>Móðurmálsvirðislønin fyri 2015</i>	15
Norðurlenska orðabókaráðstevnan	15
Norðurlenski mál- og netverksfundurin 2015	16
Føroyskt mál í samskiftistøknina	16
Kunningar- og netverksfundur í Føroyum	16
Roknskapur fyri 2015	17
Málslig ráð um persónsfornevni og afturbend fornevni	18

Arbeiðssetningur

Málráðið hevur sum endamál at røkja, menna og verja føroyska málið, at vegleiða, ráðgeva og gera niðurstøður í málsurningum og at áseta føroyska stavseting. Málráðið skal savna og skráseta nýkomin orð, máliskur, framburðir og onnur máslig fyrbrigdi í føroyskum og skal vera til hjálpar at velja og evna til nýggj orð.

Málráðið gevur landsstovnum og almenninginum vegleiðing, ráð og upplýsing um føroyskt í talu og skrift. Almennir myndugleikar eiga í størst møguligan mun at fylgja niðurstøðunum hjá Málráðnum.

Eisini kunnu stovnar og einstaklingar venda sær til Málráðið við spurningum. Málráðið eigur at samstarva við fjølmiðlar, stovnar og almennar myndugleikar, ið hava stóra másliga ávirkan. Í sambandi við yrkisbólkar skal Málráðið menna gott føroyskt yrkismál og annars skipa fyri átøkum málinum at frama.

Málráðið ritstjórnar og greiðir til útgávu eina føroyska stavsetingarorðabók, sum landsstýrismaðurin løggildir. Almennir myndugleikar hava skyldu at fylgja ásetingunum í stavsetingarorðabókini.

Málráðið er málrøktar- og málmenningarstovnur, skipaður undir landsstýrinum og í virkseminum óheftur av politisku skipanini.

MÁL RÁÐIÐ

Limir í Málráðnum

Skeiðið hjá ráðnum, sum situr í løtuni, er frá 1. januar 2013 til 31. desember 2016.

Zakaris Svabo Hansen, adjunktur, Tórshavn, formaður, valdur eftir tilmæli frá Móðurmáslærarafelag Føroya.

Sólvá Jónsdóttir, ráðgevi, Hósvík, vald eftir tilmæli frá Námi.

Katrin Næs, miðnámsskúllærari, Hvannasundi, næstforkvinna, vald eftir tilmæli frá landsstýrismanninum.

Anfinnur Johansen, lektari, Hoyvík, valdur eftir tilmæli frá Navnanevndini.

Hjalmar P. Petersen, lektari, Sandavági, valdur eftir tilmæli frá Fróðskaparsetri Føroya.

Hanna Simonsen, fulltrúi, Tórshavn, vald eftir tilmæli frá Kommunusamskipan Føroya.

Marna Jacobsen, ritstjóri, Sørvági, vald eftir tilmæli frá Føroya Lærarafelag og Javnstøðunevndini.

Eivind Weyhe, fyrrv. lektari, Tórshavn, valdur eftir tilmæli frá Staðarnavnanevndini.

Kári Leivsson, sálarfrøðingur, Hoyvík, valdur eftir tilmæli frá Rithøvundafelag Føroya.

Randi Meitil, miðnámsskúllærari, Tórshavn, vald eftir tilmæli frá Málfelagnum.

Jonhard Mikkelsen, námslektari, Vestmanna, valdur eftir tilmæli frá landsstýrismanninum.

STARVSNEVND

Starvsnevndin er mannað við hesum limum í Málráðnum: Zakaris Svabo Hansen, formaður, Katrin Næs, næstforkvinna, Marna Jacobsen, Anfinnur Johansen og Jonhard Mikkelsen.

STARVSFÓLK

Á skrivstovuni hjá Málráðnum, Málstovuni, starvast:

Kristin Marjun Magnussen, málfrøðingur,
tlf: (+298) 29 25 22
t-postur: kristin@malrad.fo

Marius Staksberg, skrivari,
tlf: (+298) 31 23 97
t-postur: marius@malrad.fo

UMSITING

Málstovan er umsiting hjá Málráðnum og veitir fólki og stovnum másliga vegleiðing. Nógvir fyrispurningar koma inn við telefon, og aðrir verða sendir við t-posti.

Málstovan er at hitta á tlf. 312397 ella við at senda t-post til: malrad@malrad.fo.

Fundir í Málráðnum

Málráðið hevur havt ein fund í árinum. Játtanin rakk ikki til at halda meir enn henda eina fundin í 2015. Fundurin varð hildin 27. apríl 2015.

Á fundinum greiddi ritstjórin frá arbeiðinum við stavsetingarorðabókini. Eftir framløguna varð m.a. komið inn á, hvussu tryggjast kann, at orðabókin er tíðarhóskandi; í tí sambandi hevði verið ynskjandi at havt eitt dagført tekstasavn.

Umboð Málráðsins í Orðabókagrunninum greiddi frá um virksemið hjá Orðabókagrunninum.

Formaðurin greiddi stutt frá fyrireikingunum av móðurmálsdegnum og frá tiltøkunum, serliga frá teimum í Norðurlandahúsinum, sum var tann parturin av móðurmálsdegnum, sum Málráðið skipaði fyri.

Eisini varð hildið, at Mentamálaráðið átti at skipað ella í hvussu er samskipað fyrireikingarnar av móðurmálsdegnum. Og skulu skúlarnir taka lut í haldinum, er tað ein fyrimunur og kanska ein fyritreyt, at Mentamálaráðið er við. Høvdu skúlarnir verið partur av tiltakinum, kundi eitt ávíst evni verið viðgjørt.

Á fundinum var semja um, at Málráðið skuldi senda Mentamálaráðnum áheitan um at átaka sær at skipa fyri móðurmálsdegnum. Mint varð eisini á, at um skúlarnir skulu verða tiknir við í haldið næsta ár, eigur áheitanin at sendast sum skjótast, áðrenn fyrireikingarnar til næsta skúlaár eru komnar ov langt.

Kjakast varð eitt sindur um máltøkni, og semja tóktist at vera um, at tað hevur stóran týdning, at føroyskt ikki dragnar ov nógv aftur úr málunum, sum føroyskt kappast við, t.e. serliga danskt og enskt.

Fundir í starvsnevndini

Fundirnir í starvsnevndini hava verið 6 í tali. 20. januar, 19. mars, 18. mai, 10. juni, 7. september og 16. desember.

Ymisk mál vóru á skránni.

Viðskiftafólk hjá føroyskum tryggingarfelagi hevur vent sær til Málráðið við spurninginum um tað er í lagi, at eitt føroyskt tryggingarfelag sendir viðskiftafólkum sínum tryggingarreglur á danskum. Eisini vísti viðkomandi á marknaðarføringarlógina, ið sigur, at lýsingar og lýsingartilfar, sum vendir sær til føroyskar brúkarar, skal vera á føroyskum. Semja var um at senda tryggingarfelagnum eitt skriv, har mint verður á, at lýsingartilfar sambært lóg um marknaðarføring skal vera á føroyskum, og at tryggingarreglur, sum galda á føroyska marknaðinum, natúrliga eiga at vera á føroyskum.

Játtanin fyri 2015 fylti nógv, og trupulleikin við ov lítlari játtan endurspegladi eisini fundirnar í starvsnevndini.

“Hóast fund við Mentamálaráðið og hóast skrivliga og munnliga er gjørt vart við, at játtanin til Málráðið ikki røkkur til virkseimið, ið væntast av tí, er játtanin fyri 2015 nærur óbroytt í mun til játtanina fyri 2014.”

“Tronga fíggjarstøðan merkir, at Málráðið kann ikki skipa fyri nøkrum, sum kostar pengar, og ikki taka lut í nøkrum tiltøkum, eitt nú norðurlendskum samstarvi, uttan at onnur gjalda allar útreiðslur fyri okkum.”

“Starvsnevndarlimir vóru samdir um, at støðan illa kann góðtakast, men tað er neyvan annað at gera enn framhaldandi at greiða Mentamálaráðnum frá viðurskiftunum.”

“Mentamálaráðið hevur søkt um 100.000 kr. í eykajáttan. Hvat hendir, um eykajáttan ikki fæst, er ógreitt.”

Løgtingið samtykti í desember at lata Málráðnum 100.000 kr. í eykajáttan.

Limir í fylgibólkinum hildu ikki, at tað var rætt og rímligt, at arbeiðið í fylgibólkinum til stavsetingarorðabólkina var ólønt. Í grundini virkar bólkurin í stóran mun sum ritstjórn, og arbeiðið er rættiliga tíðarkrevjandi. Semja var um at søkja frá viðkomandi grunni um fundarpengar og koyripengar til virkseimið hjá fylgibólkinum, so teir ikki fara av játtanini hjá Málráðnum.

Talað varð um, hvørji tiltøk Málráðið átti og kundi skipað fyri í næstu framtíð. Eitt tiltak, sum ætlandi verður næsta ár, er móðurmálsdagurin. Málráðið heitti fyrr í ár á Mentamálaráðið um at virka fyri, at eitt nú skúlar og barnagarðar kunnu vera við í tiltøkum í sambandi við móðurmálsdagin.

Samstarv

Málráðið er í dagligum samstarvi við Føroyamálsdeildina á Fróðskaparsetri Føroya. Málráðið hevur atgongd til innsavnað tilfar í søvnunum á Føroyamálsdeildini, sumt av tí er eisini talgilt.

Málráðið samstarvar við Navnanevnd og Staðarnavnanevnd. Til dømis er tilfar um nevndirnar á heimasíðu Málráðsins www.malrad.fo og listin við góðkendum fólkanøvnum.

Málráðið samstarvar haraftrat við málráðini í hinum Norðurlondunum og er í sambandi við tær, tá ið viðkomandi mál eru á skránni hjá okkum. Umboð fyri øll málráð í Norðurlondum hittast eina ferð árliga á netverksfundi og málfundi. Norðurlenska málsamskipanin (<http://sprogkoordinationen.org/aktoerer/centrale-aktoerer/netvaerket-for-sproгнаevnene-i-norden/>) samskipar samstarvið millum málráðini.

Kunning og ráðgeving

Spurningar og svar

Í 2015 er skrásett, at 353 ferðir hava fólk vent sær til Málstovuna við spurningum. Hvør skrásettur spurningur kann innihalda fleiri einstakar spurningar. Hetta er ein minking í mun til 2014, tá Málstovan skrásetti 370 spurningar. Orsøkin til, at talið av skrásettum spurningum er í minking, er uttan iva tann, at nú er lættari hjá fólki at finna svarini sjálv. Seinnu árinu eru fleiri orðabøkur komnar á marknaðin, og fleiri teirra verða dagfördar regluliga. Mentamálaráðið og kommunurnar gjørdu fyri nøkrum árum síðan sáttmála um, at flestu nýggjari orðabøkur eru ókeypis í talgildari útgávu á netinum.

Spurningarnir í 2015 eru býttir soleiðis, at 20% snúðu seg um stavseting, 28% um mállæru, 12% um orðingar, 23% um týðingar til føroyskt og 16% um annað, t.d. týðingar úr føroyskum í onnur mál, staðarnøvn ella upprunafrøði. Uml. 63% av týðingunum til føroyskt vóru úr donskum máli, uml. 29% úr enskum og uml. 8% úr øðrum málum. Umleið 55% av spurningunum komu í telefon og uml. 45% komu inn við t-posti.

Úrslit burtur úr týðingum til føroyskt síggjast m.a. aftur sum uppskot um føroysk orð fyri útlendsk orð og eru at finna á heimasíðuni hjá Málráðnum: www.malrad.fo.

Dømi um nýggj orð í 2015

kappingarjavnur marknaður	=	contestable market
samtekstbundin	=	context sensitive
tjóðlívfrøði	=	etnobiologi
flogstøða	=	flight mode, airplane mode
havtyrni	=	havtorn (lat. <i>Hippophae rhamnoides</i>)
innveiting	=	insourcing
kjarrsnigil	=	kratsnegl, copse snail, (lat. <i>Arianta arbustorum</i>)
tryggleikagerð	=	securitization, sikkerhedsliggørelse
atgerðarøki	=	operation area
teknmarking	=	tokenisering, tokenization

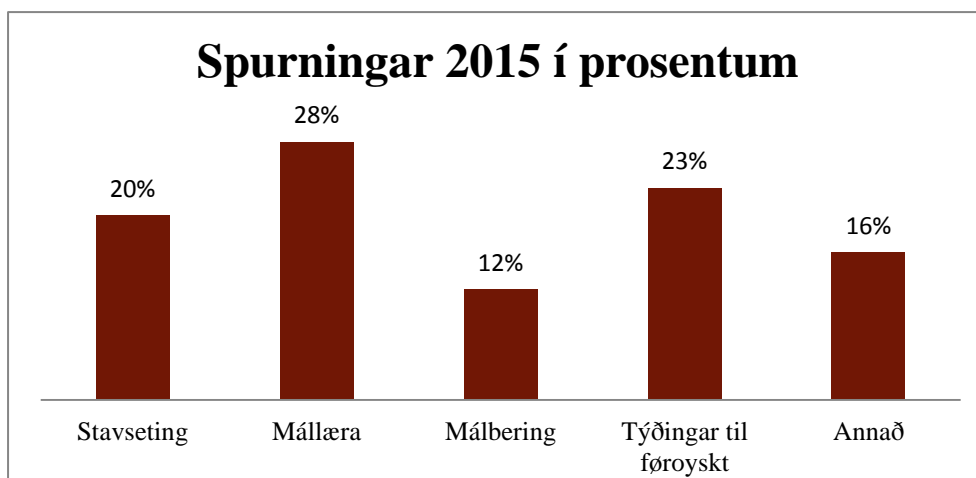
Heimasíðan

Á heimasíðuni hjá Málráðnum, www.malrad.fo, hava í árinum verið ymisk málslig tíðindi og málslig kunning. - Málráðið hevur við heimasíðuni ein pall aftrat at røkka brúkarinum og at samskifta við.

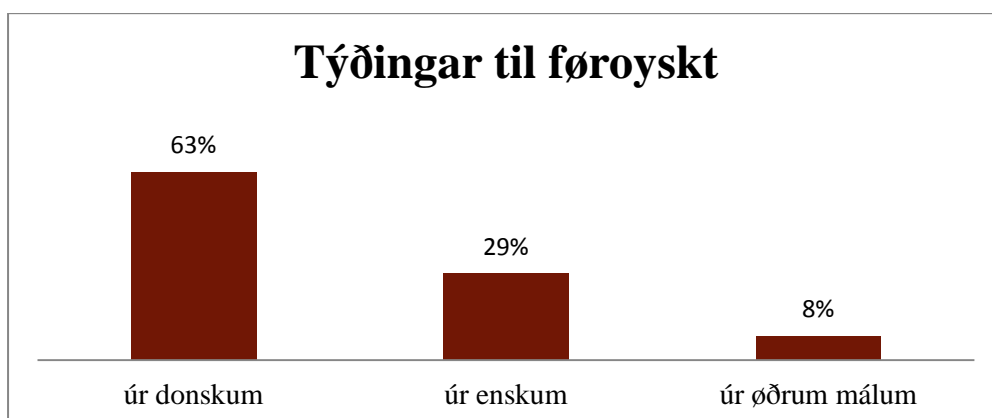
Frá Málstovuni

Spurningar 2015

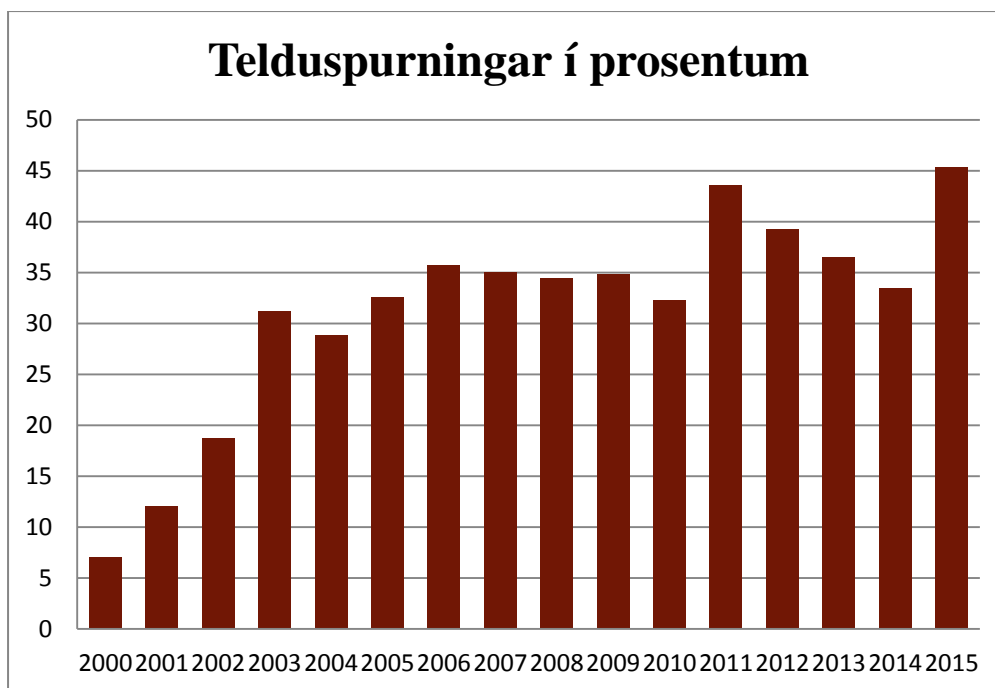
Stavseting	20%
Mállæra	28%
Málbering	12%
Týðingar til føroyskt	23%
Annað	16%

Spurningarnir í 2015 eru býttir soleiðis, at 20% snúðu seg um stavseting, 28% um mállæru, 12% um málbering, 23% um týðingar til føroyskt og 16% um annað, t.d. týðingar úr føroyskum í onnur mál, staðarnøvn ella upprunafrøði.

Um 63% av týðingunum til føroyskt vóru úr donskum máli, um 29% úr enskum og um 8% úr øðrum málum.

Um 55% av spurningunum vórðu ringdir inn og um 45% komu inn við t-posti.

Stavsetingarorðabók

Við árslok 2015 vóru uml. 34.000 leitorð lögð inn í stavsetingarorðabókina. Grundtilfarið er leitorðini í *Føroyskari orðabók* (FO). Tey eru 65.700. Yvirlitið vísir, at uml. 34.000 orð eru komin inn í *Stavsetingarorðabókina*, so vit eru farin um helvtina.

Í greinini “Eg dvøljist við tøl” í greinasavninum *Sýnisstubbum*, sum forlagið Sprotin gav út í 1994, gjørdi Petur Zachariassen eina uppteljing av m.a. orðaflokkum í *Føroyskari orðabók*. Av teimum trimum størstu orðaflokkunum eru navnorð størsti orðaflokkur, 66 % av øllum leitorðunum. Uppteljingin vísir, at 43.362 leitorð eru navnorð. Við 11.169 leitorðum er lýsingarorð næststørsti orðaflokkur, og hesin orðaflokkur er 17 % av øllum leitorðunum. Triðstørstur orðaflokkur er sagnorð, ið telur 11.169 leitorð ella 9 % av øllum leitorðum í *Føroyskari orðabók*. Samantalt eru navnorð, sagnorð og lýsingarorð 60.444 leitorð av samlaðu nøgdini, 65.700 leitorð, í orðabókini í alt.

Leitorðini, sum eru lýsingarorð, eru sambært siðvenju innan orðabókagerð øll skrásett í kallkyni. Á fundi í Málráðnum í 2014 varð hetta evnið umrøtt og hildið varð, at javnstøða eisini skal vera á hesum økinum. Í arbeiðinum við stavsetingarorðabókini verða leitorðini fyri lýsingarorð skrásett í øllum trimum kynum, har tað ber til. Í FO eru lýsingarorðini 11.169 í tali. Verða tey skrivað við leitorðum í trimum kynum, økist stavsetingarorðabókin við uml. 22.338 leitorðum, og samlaða innihaldið verður uml. 82.000 leitorð. Hetta er metingin, áðrenn nøkur dagføring ella nøkur nýggj orð enn leitorðini í FO eru lögð aftrat.

Í arbeidsgongdini hava spurningar um ymiskar málfrøðiligar upplýsingar so sum bending og kyn tikið seg upp. Í sambandi við arbeiðið við stavinum *f* vísa fleiri rættingar at vera av slíkum prinsipiellum slag, sum fær avleiðingar fyri leitorð aðrastaðni í orðabókini eisini. Burtur úr tí partinum spurdust einar 200 rættingar.

Higartil eru bert leitorðini í FO lögð inn fyri ikki at seinka arbeidsgongdini. Skulu fleiri ella onnur leitorð leggjast í Stavsetingarorðabókina aftrat, eigur at verða hugsað um eina mannagongd, hvussu farast skal fram.

Málráðið í miðlunum

Málráðið var í miðlunum í sambandi við eykafíggjarlógina, ið varð lögð fyri tingið í heyst. Játtanin til Málráðið varð økt við 100.000 kr. Hetta kom væl við. Verandi játtanin fyri 2015 rakk hvørki til starvsfólkalønir ella fundarvirksemi.

Ávísar royndir vórðu gjørdar í løgtinginum at taka málið um bókstavaraðið framaftur, og í tí sambandi var formaðurin í útvarpi og sjónvarpi og segði frá sjónarmiðunum hjá Málráðnum í hesum spurningi.

Hendingar í 2015

Skert fundarvirksemi

Orsakað av lítlari játtan á fíggarlógini varð fundarvirksemið í Málráðnum skert. Málið er, at minst tveir fundir skulu vera árliga í ráðnum. Bert ein málráðsfundur varð hildin, samstundis sum talið á fundum í starvsnevndini varð skert. Alt virksemið í Málráðnum í 2015 varð niðurlagað so nógv sum yvirhøvur til bar, so at játtanin kundi halda.

Móðurmálsdagurin 2015

Móðurmálsdagurin 2015 varð hildin hin 25. mars, á føðingardegi V. U. Hammershaimbs. Nógv fólk møttu til ymsu tiltøkini og sýndu stóran áhuga.

Dagurin byrjaði kl. 10 á Landsbókasavninum, tá mentamálaráðharrin læt upp skipanina *Talgilding av mikrofílmunum av føroysku bløðunum* fyri almenninginum.

Síðan varð hildið fram í Norðurlandahúsinum kl. 13. Mentamálaráðharrin læt upp føroyska partin av *netorðabókini ISLEX* fyri almenninginum. Í Norðurlandahúsinum vórðu haraftrat hildnar framløgur um evnið *føroyskt og talgildi heimurin*: Føroysk teldutala, føroysk teknmálsorðabók, talgildar orðabøkur til øll, føroysk netorðabók á felags norðurlendskum palli og at enda ein kunning um nýggju skipanina á Landsbókasavninum. Á skránni var eisini tónleikur.

Um kvøldið kl. 19 endaði Móðurmálsdagurin 2015 í Nýggjustovu. Har spældi bólkurin *Kvonn* tónleik eftir J. C. Svabo. Kvøldið endaði við, at mentamálaráðharrin, Bjørn Kalsø, handaði Hans Mortensen, fyrrverandi stjóra í SMS, *Móðurmálsvirðislønina* fyri 2015.

Fyrireikararnir vóru Sosialurin, Nám, Mentamálaráðið, Málráðið, Føroyamálsdeildin, Kringvarp Føroya, Norðurlandahúsið, Sprotin, Bókadeild Føroya Lærarafelags og Landsbókasavnið.

Vælkommurøðan hjá formanninum í Málráðnum, Zakarisi S. Hansen, í Norðurlandahúsinum á Móðurmálsdegnum 2015

Kæri landsstýrismaður, góða samkoma!

Vælkomin til henda partin av móðurmálsdegnum, sum verður hildin í Norðurlandahúsinum henda seinnapartin.

Móðurmálsdagurin hevur verið hildin áður, tó ikki síðstu árin, so tað er okkum ein serligur heiður at bjóða øllum vælkomnum her í dag.

Tað er umráðandi støðugt at varpa ljós á móðurmálið, eisini við einum degi sum hesum, har ið vit fáa tikið fram ymist, sum hevur við móðurmálið at gera.

Tað loðar so nógv fjálgt upp við heitinum móðurmál. Móðurmálið er okkara fyrsta mál, og tað er við tí málinum, at vit hava lært heimin at kenna og hava nomið okkum kunnleika og førleika av ymsum slag. Øll eiga vit eitt móðurmál, sama hvar í heiminum vit vaksa upp, og hvørjar umstøðurnar eru.

Móðurmálið hava vit altíð hjá okkum, tað er okkara trúgv fylgisneyti. Móðurmálið er okkara amboð í gerandisdegnum: heima við hús og úti í okkara dagliga gerningi, til arbeiðis, í skúla, til frítíðarítriv, í gaman og álvara. Men móðurmálið kunnu vit ikki heingja frá okkum, heldur ikki tá ið vit tilvitað nýta annað mál, tí tá liggur móðurmálið altíð onkrastaðni innanundir sum ein undirstreymur og føðir hitt málið.

Móðurmálið er til staðar, tá ið vit eru virkin og samskifta við onnur, men tað er eisini har, tá ið vit tigandi orða okkara tankar av ymsum slag, og tað er við móðurmálinum, at vit droyma okkara dreymar.

Okkara medborgarum, sum hava teknmál sum móðurmál, eiga vit at geva bestu umstøður at kunna samskifta á sínum máli so víða sum gjørligt og soleiðis, at tey kunnu virka á jøvnum føti við onnur.

Móðurmál fevnir eisini um teir bólkar í samfelagnum, sum hava annað móðurmál enn føroyskt. Hetta er eisini teirra móðurmálsdagur, og vit eiga at virða teirra móðurmál og

møguleikarnar at varðveita tilknýti til tað. Samstundis eiga vit at geva teimum bestu umstøður at læra seg føroyskt, soleiðis at tey kunnu samskipta á føroyskum og á tann hátt kenna seg heima her og sum part av føroyska málsamfelagnum.

Avbjóðingarnar eru nógvur og fjøltáttaðar. Tí er tað so umráðandi at hava móðurmálið sum evni á einum ávísnum degi, hóast allir dagar í grundini eru móðurmálsdagar í verki.

Evnini eru mong at taka fram. Í ár hava fyrireikararnir valt at leggja dent á slíkt, sum hevur við føroyskt í talgildu miðlunum at gera, tí tað er ein sannroynd, at alt fleiri av okkum, ikki minst uppvaksandi ættarliðið, ferðast dúgliga á talgildum miðlum. Tí er avgerandi fyri framtíðina, at føroyskt eisini er sjónskur valmøguleiki har. Framløgurnar í dag fara væntandi at geva eitt innlit í, hvat ið er tøkt av talgildum miðlum til føroyskt, og tær kunnu vónandi vísa á møguleikar fyri samstarvi og felags gagnnýtslu.

Vit fara at hoyra um nýggja íslenska-norðurlenska netorðabók, um føroyska teldutalu, um føroyska teknmálsorðabók, um orðabókaportalin við føroyskum orðabókum og um talgild føroysk bløð. Uppímillum hoyra vit í tveimum umførum tónleik og ein steðgur verður eisini.

Enn eina ferð: Hjartaliga vælkomín og njótið dagin!

Mynd: Alda Joensen

Móðurmálsvirðislønin fyri 2015

Mentamálaráðharrin, Bjørn Kalsø, handaði Hans Mortensen, fyrrverandi stjóra í SMS, *Móðurmálsvirðislønina fyri 2015*. Grundgevingin var soljóðandi:

“Við sínum greiða málpolitikki í lýsingum og øðrum handilsligum tekstum hevur Hans Mortensen slóðað fyri einum framúr góðum máli í nútímans føroyska handilsyrkinum. Eitt livandi lætt mál, sum hevur sett síni spor víða um í samfelagnum.

Heilt frá stovnanini av SMS í 1977 hevur Hans Mortensen lurtað eftir, lagað og snøggað føroyska handilsmálið, soleiðis at tað í dag er eitt mál, vit øll við virðing hava tikið til okkara.

Orðingar í lýsingatekstum og handilsheitum hava verið soleiðis, at hugburðurin tykist hava verið, at her eru tað vit øll, sum bæði keypa og selja. Við útgávum av SMS-blaðnum og

øðrum lýsingabløðum hevur Hans Mortensen, langt áðrenn hetta var ásett við lóg, átt sín stóra leiklut í, at eitt føroyskt handilsmál hevur ment seg og hildið kósina.

Nevnast kunnu eitt nú heitini á nøkrum handlum, sum virka ella hava virkað undir sama taki á Trapputrøðni: *Bakarín, Bindibúðin, Bókaløðan, Bókasølan, Daddan, Dáin, Elding, Feðgar, Fípan, Flykran, Fotobúðin, Fríðkan, Gellan, Gongin blómur, Griffilin, Heilsa, Hornið, Í Skotinum, Ítróttur, Klávus, Klivin, Klokkan, Látrið, Leikan, Litbrá, Miklagarður, Perlan, Rit & Rák, Rumbul, Skáلكur, Skósmiðjan, Slaktarin & Krásadeildin, Stakksmiðjan og 3-arin.*

Fyri henda ósjálvsøkna, men miðvísa málpolitikkinn, vilja vit í dag heiðra Hans Mortensen við Móðurmálsvirðislønini 2015.”

Norðurlendsk orðabókaráðstevna

Í døgnum 19.-22. mai varð norðurlendsk orðabókaráðstevna við heitinum *Den digitale ordbogsbruger* hildin á Københavns Universitet Amager. Fyrireikarar vóru *Norðurlendskt felag fyri orðabókagerð* og *Den Danske Ordbog* í Keypmannahavn. Við stuðli úr Mentamálaráðnum luttóku Zakaris S. Hansen, formaður í Málráðnum og eykalimur í nevndini fyri *Norðurlendskt felag fyri orðabókagerð*, og Kristin Magnussen, málfrøðingur.

Á ráðstevnuni vóru evnisfyrilestrar m.a. um brúkarakanningar, um hvussu vit kunnu gera orðabøkur, ið nøkta tørvin hjá brúkarum sum best, og um ymisk sløg av orðabókum, ið kunnu røkka tí endamálinum. Harumframt viðgjørdur nakrir fyrilestrar orðfeingiskanningar grundaðar á máltøkni, orðabókasøgu og orðabókafrøðilig ástøði.

Í sambandi við ráðstevnuna varð aðalfundur hildin í orðabókafelagnum, har m.a. nevndarval var á skránni. Zakaris S. Hansen var varalimur í fráfarandi nevnd, men stillaði ikki upp aftur.

Norðurlendskur mál- og netverksfundur 2015

Málfatan og samskiptisstrategiir í Norðurlondum var heitið á árliga norðurlenska málfundinum, sum varð hildin í Roskilde, Danmark, í døgnum 20. – 21. august. Fyrireikarar vóru Dansk Sprognævn, Netverkið hjá norðurlensku málráðnum og Norðurlenska málsamskipanin.

Evnið í ár var, hvussu fólk í Norðurlondum samskipta málsliga. Framløgur vóru eitt nú um, hvussu væl fólk í Skandinavia skilja hvørt annað, tá ið tey tosa sítt egna mál, ella um tey heldur velja at samskipta á enskum. Og hvat tey gera, sum ikki hava eitt av skandinavisku málunum sum móðurmál, t.d. føroyskt, íslenskt og grønlenskt; velja tey at samskipta á einum av skandinavisku málunum ella velja tey enskt.

Úr Føroyum luttóku Zakaris S. Hansen, formaður, og Marius Staksberg, skrivari.

Føroyskt mál í samskiftistøknina

Í mars 2015 var fundur um evnið “Føroyskt mál í samskiftistøknina”. Í bólkinum eru umboð fyri Setrið, Málráðið, KT-felagið, Fíggjarmálaráðið og Mentamálaráðið. Marius Staksberg og Kristin Magnussen umboðaðu Málráðið.

Kunningar- og netverksfundur í Føroyum

Hin 16. september beyð *Norrøna felagið í Føroyum* saman við Norðurlendsku málsamskipanini m.a. starvsfólkum í Málráðnum saman við øðrum starvsfólki innan mál- og mentanarøkið í Føroyum til ein kunningar- og netverksfund í Norðurlandahúsinum. Ingi Samuelsen legði fyri og beyð vælkomið. Jesper Schou-Knudsen, leiðari á Norðurlendsku málsamskipanini, og Thomas Henrichsen, ráðgevi á Norðurlendsku málsamskipanini, kunnaðu um strategi og átaksøki, sum Norðurlenska málsamskipanin er í gongd við, og hvørji átøk eru á máløkinum í 2015 og 2016.

Fyri Málráðið luttóku Marius Staksberg og Kristin Magnussen.

Roknskapur 2015

Inntøkur:	2015
Játtan	970.000
Eykajáttan	100.000
Stuðul	13.500
Munur	-2.860
Til samans	1.080.640

Útreiðslur

Lønir v.m.	967.153
Keyp av vørum og tænastrum	47.590
Keyp av útbúnaði	17.260
Leiga	48.637
Til samans	1.080.640

Málslig ráð um persónsfornövn og afturbend förnövn

Nær eiga vit at brúka persónsfornavnið

(*hann, hana, tað, teirra; honum, henni, tí, teimum; hansara, hennara, tess, teirra*), og nær eiga vit at brúka afturbenda fornavnið (*seg; sær; sín, sín(ar)i, sínum*)?

Afturbent (refleksívt) fornavn vísir til grundliðin ella til fjaldan grundlið (hvønnfall + navnháttur). Tá ið tað vísir til grundliðin, skuldi tað verið hampiliga greitt:

Óluva lærði seg at binda rangt og rætt.

Óluva lærði hana at binda rangt og rætt.

Í fyrra setninginum lærir Óluva seg sjálva at binda. Í seinna setninginum lærir hon eina aðra gentu ella konu at binda.

Óluva vaskaði sær um andlitið .

Óluva vaskaði henni um andlitið.

Í fyrra setninginum vaskaði Óluva sær sjálvari um andlitið, í seinna setninginum eini aðrari kvinnu ella gentu.

Óluva hjálpti systur síni.

Óluva hjálpti systur hennara.

Í fyrra setninginum er talan um systur Ólúvu. Í seinna setninginum er talan um systur eina kvinnu, sum ikki er nevnd í setninginum.

Sum nevnt kann afturbent fornavn eisini vísa til hvønnfall. Tað er, tá ið hvønnfall + navnháttur hava virði sum setningur, t.d. *Eg bað hana hjálpa mær*, har *hana hjálpa mær* hevur virði sum setningur: 'Hon hjálpir/hjálpti mær'. Í tilfikum førum sæst ikki á sjálvum setninginum, um fornavnið vísir til grundliðin ella hvønnfallið (ávirkid), t.d.

Karin bað Ólúvu læra seg at binda rangt og rætt.

Karin bað Ólúvu vaska sær um andlitið.

Karin bað Ólúvu hjálpa systur síni.

Vanliga er tað tó ikki nakar trupulleiki, tí vit skilja av samanhinginum, hvønn *seg/sær/sín* vísir til. Tað ber kortini ikki til at brúka persónsfornavnið í staðin, t.d. *Karin bað Ólúvu vaska henni um andlitið*. So vísir tað til eina kvinnu, sum ikki er nevnd í setninginum.